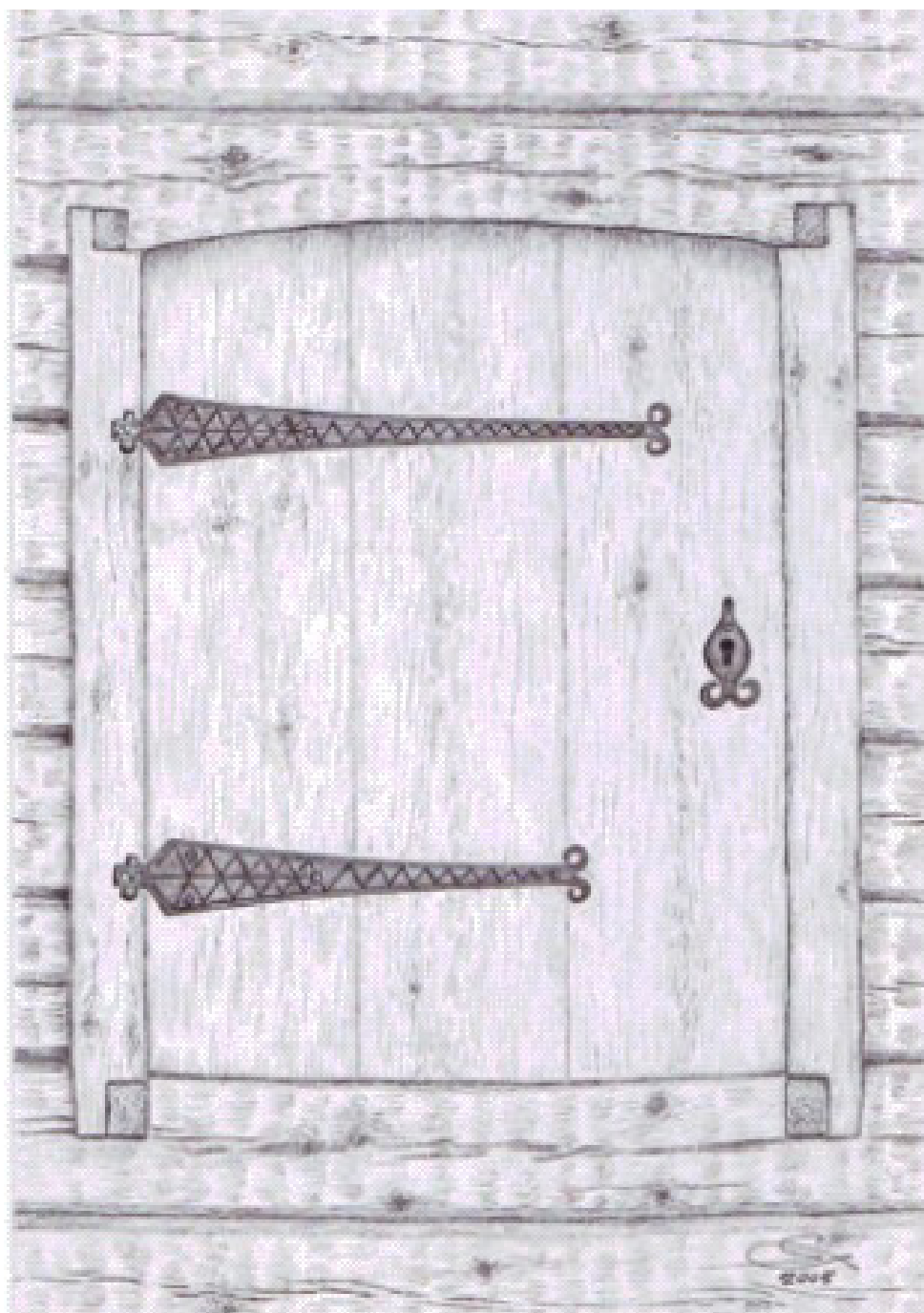

S a r a n a

Savon Sukututkimusharrastajat ry

Joulukuu 2019

Sarana

on Savon Sukututkimusharrastajat ry:n jäsenlehti. Vuoden 2019 toimintasuunnitelman mukaan se lähetetään jäsenille pääsääntöisesti sähköpostitse. Myös paperilehden toimittaminen on mahdollista, ellei jäsenellä ole sähköpostiosoitetta.

Sähköpostiosoitteen voi lähettää Jouni Kainulaiselle vieressä olevalla osoitteella.

Yhdistyksen kotisivut

www.savonsukututkimusharrastajat.fi.

Yhdistyksen jäsenmaksu vuodelta 2019 on 20 euroa.

Pankkitilin numero on

FI77 1078 3000 2114 81

Olethan muistanut maksaa vuoden 2019 jäsenmaksun 20 euroa? Pankkitilin numeron näet yllä.

Ilmoittanet myös osoitteesi muutokset sekä sähköpostiosoitteesi hallitukselle. Vuosikokoushan päätti siirtyä sähköiseen jäsenlehteen.

Savon

Sukututkimusharrastajat ry.

Puheenjohtaja Seppo Virta
Tiedotus ja nettisivut
seppo.virta*dnainternet.net
040-5306565

Varapuheenjohtaja Martti Laajapuro
Tiedotus
marttilaajapuro*hotmail.com
040-0570735

Hallituksen jäsen Anja Seuranen
anja.seuranen*kolumbus.fi

Hallituksen jäsen Reetta Väänänen
Retket
reetta.vaananen*gmail.com
044-0697233

Hallituksen ulkopuolelta

Jouni Kainulainen, talous- ja jäsenasiat
jouni.kainulainen1 * pp.inet.fi
040-0426001

Arja Vainikainen, hallituksen sihteeri
arja.vainikainen * outlook.com
045-6711812

Lehden taitto, Kaija Heiskanen

Facebook

Yhdistys tehostaa viestintäänsä ottamalla käyttöön myös omat facebook-sivut. Ne löytyvät tietenkin hakusanalla:

"savonsukututkimusharrastajat"

Kirjoitellaan kuulumisia, kommentoidaan tapahtumia - ollaan yhteydessä!

Uusia löytöjä muinais-DNA-tutkimuksissa

Suomensukuisten kansojen muinaisperimää tutkiva SUGRIGE-projekti julkaisi marraskuussa paljon odotettuja muinais-DNA-tuloksia Suomen alueelta (Översti, Majander et al. 2019). Tutkimus keskittyy erityisesti äideiltä lapsille periytyviin mitokondrio-DNA:n haploryhmiin. Niiden avulla voidaan seurata suoria äitilinjoja kauas menneisyyteen. Toisin sanoen tutkimus kertoo Suomen alueen naisten varhaisesta historiasta, ei niinkään koko alueen asuttamisen historiasta yleisesti. Tutkimuksessa on ollut mukana noin sata vainajaa muun muassa Euran Luistarin, Mikkelin Tuukkalan, Hollolan Kirkailanmäen ja Hiitolan Kylälahden Kalmistomäen rautakautisista kalmistoista.

Tulosten perusteella rautakaudella Suomen alueella eläneillä ihmisillä esiintyi samoja äitilinjoja kuin nykysuomalaisilla. Kuitenkin rautakautisten yksilöiden perimät poikkesivat toisistaan huomattavasti, ja myös kohteiden välillä oli havaittavissa suuria eroja. Jo Euroopan kivikautisilla metsästäjä-keräilijöillä havaittuja äitilinjoja esiintyi esimerkiksi Euran Luistarissa ja Hollolan Kirkailanmäellä, kun taas Hiitolan Kalmistomäellä ja Mikkelin Tuukkalassa yleisempiä olivat linjat, jotka ovat jo varhain yleistyneet Euroopan kivikautisissa viljelijäpopulaatioissa. Nykyisessä Suomessa haploryhmien esiintyvyys on päinvastaista: Itä-Suomessa yleisempiä ovat suoraan muinaisilta metsästäjä-keräilijöiltä periytyvät linjat, kun taas Länsi-Suomessa yleisempiä ovat ”viljelijälinjat”.

Haploryhmien erilaisuutta nykysuomalaisilla voi selittää rautakauden jälkeen keskiajalla tapahtunut väestön liikkuminen idästä länteen sekä melko tuore (1200-1800-lukujen välillä tapahtunut) muutto Ruotsin suunnasta. Myös rautakauden aikana ihmisten liikkuvuus Itämeren ympäristössä on ollut suurta. Toisaalta tutkittava aineisto (noin sata yksilöä) on varsin pieni, joten sen pohjalta ei vielä voi tehdä kovin pitkälle meneviä päätelmiä Suomen alueen asuttamisesta.

(Lähde: kalmistopiiri.fi)

(kortti: Hanne Itärinne, Aivoliitto)

*Hyvää Joulua
ja
monia onnekkaita
sukututkimuslöytöjä
myös tulevana vuonna!*

Syyskuun retki

Syyskuun 11. päivän illan vietimme tutustumalla Maaningan nähtävyyksiin. Hoffrénien sukutyydytyksen puuhanaiset Mirja Hoffrén ja Auni Nevasalmi toivottivat meidät tervetulleiksi vuonna 1845 valmistuneen komean puukirkon pihamaalla. Istahdimme kirkon penkkeihin ja kuuntelimme, kun seurakuntamestari Eija Pietarinen kertoi kirkon historiasta. Viereisessä kuvassa näkyy alttaritaulu, joka on Ferdinand von Wrightin maalaama jäljennös Kuopion Tuomiokirkon alttaritaulusta "Jeesus ristillä" (Bernd Godenhjelm).

Kirkosta siirryimme kadun toiselle puolelle, jossa kreivi Johan Henrik Tawast seisoo ylväänä jalustallaan. Hän oli Ruotsin armeijan kenraali ja ylipäällikkö (1763-1841). Maaninkaan Tawastien suku liittyy Halolan kartanon omistajina ja sen toiminnan kehittäjinä.

Kuva: Paavo Hiltunen

Parin kilometrin päässä kirkolta on vanha Pihtisalmen hautausmaa. Sen tunnelmassa on jotakin kaihoisaa ja hiljentävää. Hautausmaa ei enää ole käytössä, mutta muutamia hautamuistomerkkejä siellä vielä on ja joitakin hautoja myös vielä hoidetaan.

Kuva Kuopion ev.lut.srk:n sivuilta.

Viimeinen kohteemme oli noin 15 kilometrin päässä oleva Tuovilanlahden kylä ja siellä Kalapuron tila. Kylä on kuluva vuonna valittu vuoden kyläksi Pohjois-Savossa. Valtakunnallisessa kyläkilpailussa Kauhavalla se sai kunniamaininnan. Kyläyhdistyksen ja nuorisoseuran edustajat Jouni Piirainen ja Mervi Rönkä esittelivät tilan historiaa ja toimintaa aina 1800-luvun lopulta nykypäivään.

Maittava kahvitarjoilu ja mielenkiintoiset tarinat viihdyttivät meitä pimeään tuloon saakka.

Tietoja Kalapurosta löytyy osoitteesta
<https://sites.google.com/site/tuovilanlahdenkotisivut/kalapuro>
Myös talon kuva on kyseiseltä sivulta.

Keuhkosairauksien ja sairaanhoidon historiaa Pohjois-Savossa

Matti Vuorenmies

Kuolinsyiden kirjaaminen kirkonkirjoihin 1700-luvulta lähtien antaa viitteitä siitä, millaista sairaanhoito menneinä vuosisatoina oli. Tosin kuolinsyy saattoi perustua omaisten kertomuksiin vainajan oireista tai kuolintapahtumasta. Kirkon kirjureilla oli muutaman kymmenen taudin luettelo, josta kirjattava kuolinsyy valittiin. Ennen 1900-luvun alkua merkintöjä voidaan pitää vain suuntaa-antavina.

Esimerkiksi vuosilta 1711-1850 kootussa Saarijärven vajaan 5000 kuolinsyyn luettelossa suurimmat ryhmät ovat tuntematon sairaus tai lastentauti (989), pistos (736), rokko, lastenrokko tai rupuli (536) ja punatauti (477). Myös keuhkotauti (331), turvotus, vesitauti tai pöhö (282), halvaus, lentotauti tai verikohtaus (246), hinkuyskä (242) ja pilkkukuume (231) ylittivät 200 rajan.

Lääkäreitä Suomessa oli vuonna 1810 vain 25. Vuonna 1880 heitä oli jo 160 (suomalaisia 2,1 milj.) ja vuonna 1930 ylitettiin 1000 lääkärin raja. Tänä vuonna lääkärin lukumäärä on 28505 (työikäisiä 20470).

Yleisten sairaaloiden lukumäärä on noussut vuoden 1820 yhdeksästä vuoden 1920 kahteensataanviiteen. Mielisairaaloita oli vuonna 1820 kaksi, vuonna 1920 viisitoista. Tuberkuloosiparantoloita jälkimmäisenä vuonna kuusitoista.

Tuberkuloosi

Saksalainen lääkäri Robert Koch (1843–1910) keksi vuonna 1882 tuberkuloosin aiheuttajan, tuberkuloosibakteerin (*Mycobacterium tuberculosis*). Hän eristi siitä vuonna 1890 tuberkuliiniksi nimetyn uutteen, josta toivottiin alkuvaiheessa hoitokeinoa tuberkuloosille, mutta toiveet osoittautuivat turhiksi. Sen sijaan tuberkuliinia voitiin käyttää tuberkuloositartunnan osoittamiseen eräin rajoituksin.

Aivan ratkaiseva merkitys keuhkotuberkuloosin toteutuksen kannalta oli keuhkojen läpivalaisulla ja kuvauksella, joka tuli mahdolliseksi Conrad Wilhelm Röntgenin keksityä vuonna 1895 ns. X-säteet, jotka meillä tunnetaan paremmin röntgensäteinä hänen nimensä mukaan.

Keuhkotaudin hoito perustui kauan yleiskunnon kohottamiseen joko kotiloissa tai entistä useammin parantoloissa. Eräs yleinen hoitotapa oli makuuttaminen avoimissa ulkoilmahalleissa useita tunteja päivässä. Ilmarintahoidon yleistyi, mutta sen ohella kehitettiin muitakin menetelmiä sairastuneen keuhkon lepotilaan saattamiseksi. Vuonna 1907 tehtiin ensimmäinen thorakoplastia eli rintakehän muovausleikkaus. Lisäksi otettiin 1910-luvulla käyttöön palleahermon katkaisu ja ns. öljyrintahoidon.

Toisen maailmansodan jälkeen 1940-luvun loppupuolella kehitettiin ensimmäiset tuberkuloosibakteeriin tehoavat lääkkeet. Streptomysiini keksittiin vuonna 1943 ja PAS eli para-amino-salisyylisäapo samoin vuonna 1943. Ne saatiin yleiseen käyttöön kolme-neljä vuotta myöhemmin. Varsinkin streptomysiinin teho oli erinomainen, mutta lääkkeellä oli toisaalta merkittäviä sivuvaikutuksia. Heti 1950-luvun alkutaitteessa saatiin käyttöön vielä pari uutta lääkettä, tiosemikarbatsoni ja isoniatsidi eli INH.

Toinen merkittävä muutos tapahtui 1960-luvulla. Anestesiamenetelmien kehittymisen seurauksena voitiin lääkehoidon pettäessä suorittaa entistä turvallisemmin keuhkojen vaurioituneiden osien poistoja, jolloin toipuminen nopeutui ja voitiin yleensä välttyä aikaisempien hoitomenetelmien haitallisilta myöhäisvaikutuksilta.

Tehostuneiden hoitojen ansiosta tartunnan leviäminen keuhkotuberkuloosia sairastavista on vähentynyt voimakkaasti. Parantumatonta keuhkotuberkuloosia sairastavia ja tautia levittäviä potilaita ei enää juuri ole, joitakin alkoholisteja lukuun ottamatta. Uusien tuberkuloositapausten määrä onkin laskenut selvästi. Niistä huomattava osa on nykyään imusolmuketuberkuloosia ja keuhkotuberkuloosia ilmenee pääasiallisesti vanhemmissa ikäluokissa.

Tuberkuloosin ennalta ehkäisystä ja hoidon tehostumisesta on ollut seurauksena uusien tapausten väheneminen ja sairastuneiden nopeampi paraneminen. Keuhkotuberkuloosia sairastavien parantolahoito alkoi lyhentyä erityisesti 1960-luvulla ja saman vuosikymmenen puolivälissä se kesti keskimäärin enää 5–6 kuukautta. Nyt 2000-luvun alussa sairaalahoito kestää keskimäärin vain 2–3 viikkoa ja lääkehoidon kokonaiskesto on nykyään keskimäärin 9–12 kuukautta. Tästä on ollut seurauksena myös tuberkuloosin hoitoon tarvittavien sairaansijojen väheneminen ja niiden siirtäminen muuhun käyttöön.

Yllä Tarinan 1. parantolarakennus:
vain kesäisin 1911, 12 paikkaa

Vieressä Pikku-Tarina 1913, 30 paikkaa
ja
Tarinan parantola 1931, 163 paikkaa

Kuopion alueen sairaaloista:

Kaupungin sairaala 1885 (Kuumela),
24 paikkaa
(rahoitti: Kuopion Anniskeluyhtiö)
1905 10 lisäpaikkaa,
1953 sisätautisairaala, laajennus 1988=>
Valkeisen sairaala,
66 paikkaa (Kuumela purettiin 1976)

Synnytyssairaala Suokadulla
1914 –(-46)-72 (-72-88 sisätauteja)

Harjula 1873 alkaen huolto- ja hoitokoti,
1874 => kaupungin vaivaistalo
-1904 Syrjälä (mielisairasosasto)
-1915 Kivelä
-1975 tk:n osasto, 80-90-luku 160 paikkaa

Savon lastenlinna 1950- (Alavan sairaala)

Niuvanniemen sairaala alkaen 1885,
1.laajennus 1893 ja sittemmin lisää

Julkulan sairaala 1959 alkaen

Harjamäen sairaala alkaen 1926
enimmillään 1000 paikka
Kevätön 1961 (B-mielisairaala),
toiminta loppui 1997

Parantolaelämää

”Potilaiden keskinäinen seurustelu tapahtu-
koon etupäässä tähän tarkoitukseen vara-
tuissa auloissa ja olkoon se reipasta ja
iloista, mutta pysyköön kuitenkin hyvien
tapojen ja säädyllisyyden rajoissa ja älköön
se milloinkaan olko häiriöksi vuodepotilaille
eikä parantolan rauhalliselle elämälle.”

- hoitoajat pitkiä, jopa vuosia
- lukemista
- juhlia: juhlatoimikunnat:
vappu, juhannus, joulu
- näytelmiä
- kulttuuria
- askartelu, puutyöt
- työ: työhoito
- taidelahjoituksia
- Tarinassa oma posti
- lomillekin pääsi
- omaiset saivat vierailla
- sopeutuminen siviiliin pitkän hoito-
jakson jälkeen/paluu työelämään

Potilaan velvollisuuksia:

siistivät itse vaatteensa,
sijaavat itse vuoteensa,
siivoavat huoneen, lattian kiillotus, pölyt
(ei koskenut vuodepotilaita)
alusvaatteet vaihdettava ainakin kerran vii-
kossa, nenäliina kerran päivässä
aterioiden tulee tapahtua rauhallisesti,
ruoka pureskeltava hienoksi

vierailuja toistensa luona potilaat saavat
suorittaa vain vieraskäyntiaikoina: arkisin
14-16, su ja juhlapäyhinä 12-16
peseytymishuoneessa on pyykinpesu kiel-
letty, paitsi sukien
sähkövaloa on säästettävä
politiikasta väittelemisen on kielletty
hissin käyttö sallittu heikommille potilaille

Kuopion joulumerkkikoti

Kuopioon rakennettiin Joulumerkkikoti vuo-
sina 1952-1954 vartavasten joulumerkkiko-
din tarpeita silmälläpitäen. Vastasyntyneitä
varten rakennettiin 10 pikkuhuonetta, joissa
kukin oli omassa huoneessa eristettyinä
muista 2-3 kuukautta. Jokaisessa pikkuhuo-
neessa oli omat hoitoon tarvittavat välineet
ja pikku ”tähti”-parveke, johon lapsi nostet-
tiin laatikossa ulkoilemaan.

Rakennus valmistui helmikuussa v. 1954,
50-paikkaisena ja maaliskuussa otettiin vas-
taan ensimmäiset hoidettavat, heistä nuorin
40 minuutin ikäisenä.

Tuberkuloositilanteen korjaannuttua Kuo-
pion Joulumerkkikoti lakkautettiin elokuun
loppuun mennessä 1964, 10:nä toiminta
vuonna.

Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen
mukaan Kuopiossa oli hoidettavina 722 lasta
ja vuodepaikkoja 50.

Lähteet:

- Lasaretista Yliopistosairaalaksi (Seppo
Hannula, 1994)
 - Elämää Tarinanmäellä (2006)
 - Kuopion kaupungin rakennushistoria
(Helena Riekkä 2005)
 - Keuhkosairauksien uusi historia-tuber-
kuloosista se alkoi (Olli Säynäjäkangas,
2015)
 - Tuberkuloosi Suomessa 1900-luvun alussa
(Arno Forsius)
 - Tuberkuloosin hoito Suomessa (Arno For-
sius)
 - Tekijän arkistot
- Kuvat:
- Tarinan vanhat valokuva-albumit
 - valokuvia tekijän kokoelmista

Pohjois-Savon asuttaminen

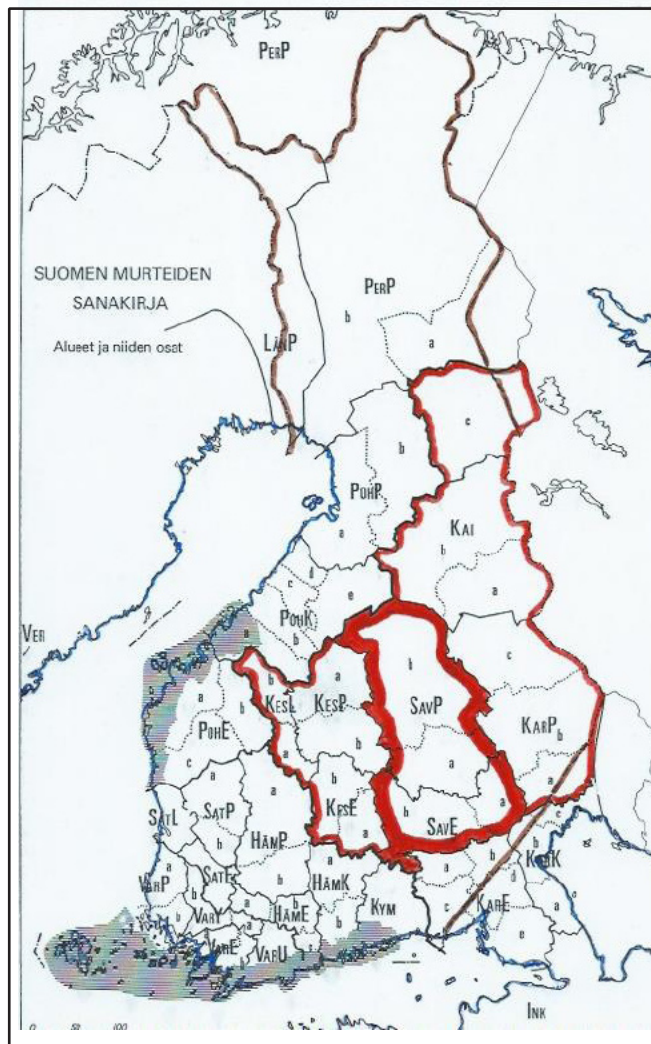
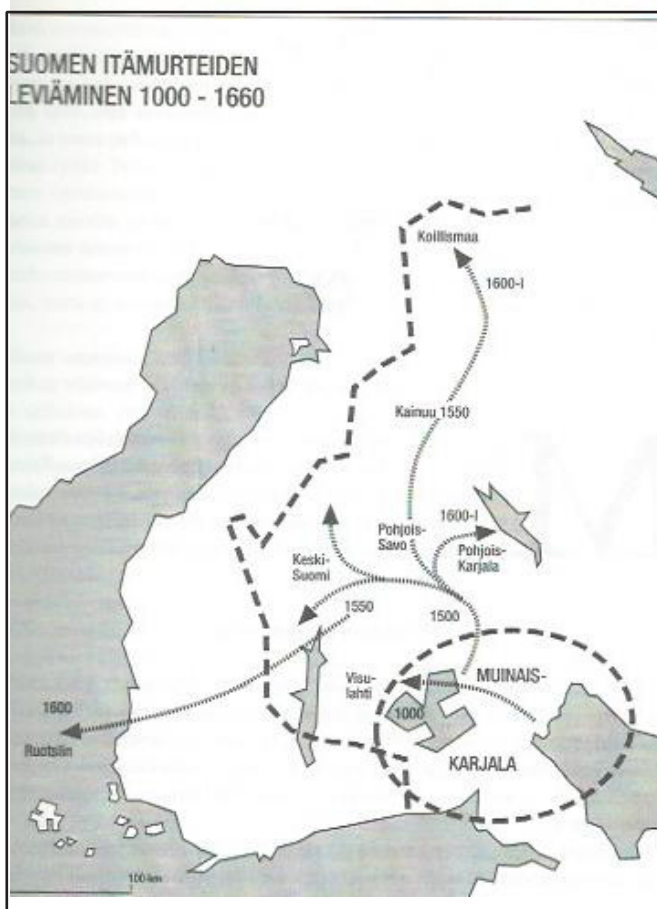
Prof. Jussi T. Lappalainen

Kuka käski savolaiset Pohjois-Savoon ja miksi erämaahan mentiin?

Aluksi pari käsitettä:

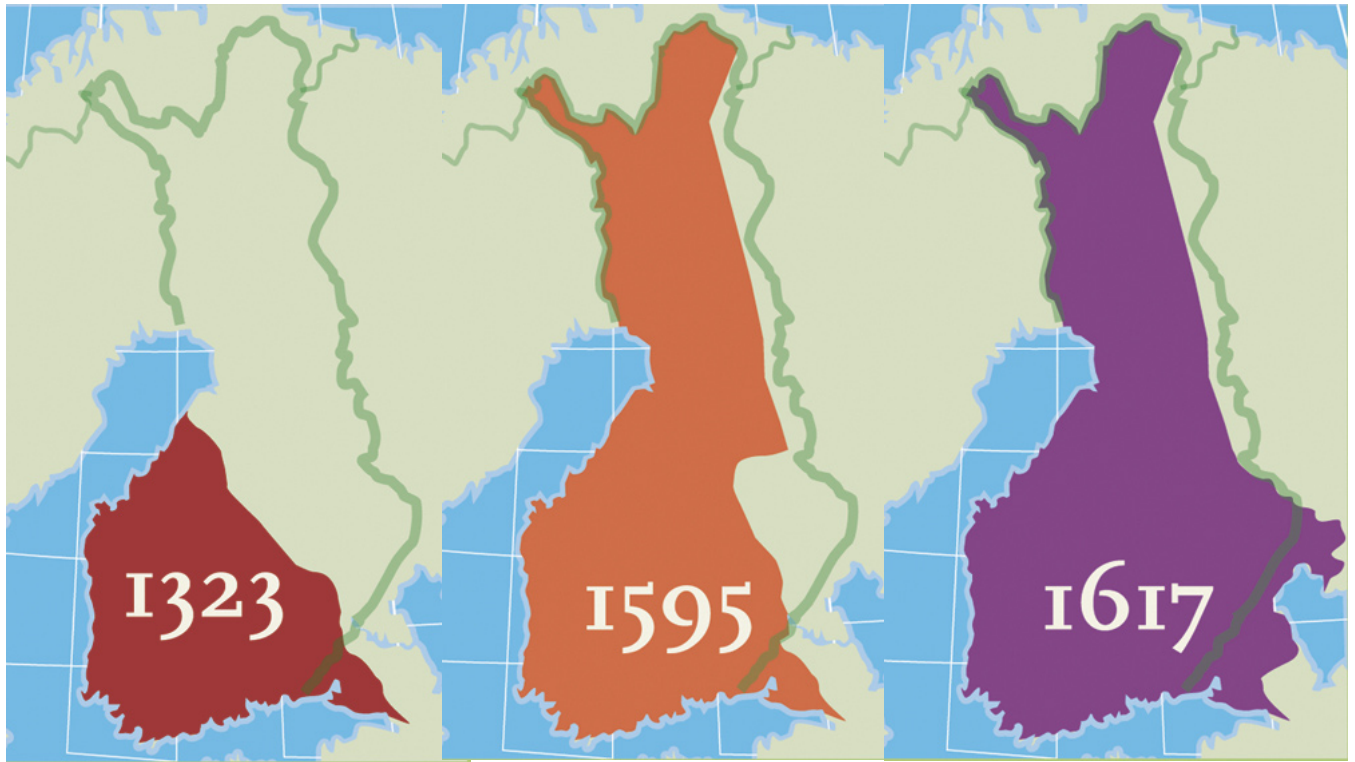
Mikä on **erämaa**? Sana ”erä” tarkoittaa samaa kuin eri tai erillinen. Erämaa on siis asutun alueen ulkopuolella oleva, erillinen asuinalue.

Savolaismurteet ovat laaja-alaisin murteistomme. Viereinen kuva kertoo mainiosti niiden levinneisyyden. Vahvemmallalla punaisella on rajattu varsinainen Savon maakunta eli Etelä- ja Pohjois-Savo. Niiden lisäksi murrealueeseen luetaan Pohjois-Karjala, Kainuu ja Koillismaa idässä sekä pääosa Päijät-Hämettä ja Keski-Suomi lännessä. Ns. savolaiskiila ulottuu kauas Etelä- ja Keski-Pohjanmaan väliselle järviseudulle.

Itämurteiden leviäminen tapahtui vuosikatojen kuluessa. Jos vuosituhannen alkaessa murteen pääalueena oli viereisen kartan ellipsin osoittama Muinais-Karjala, niin noin 500 vuoden aikana alue oli laajentunut nykyisen Pohjois-Savon eteläreunan korkeudelle ja 1600-luvun koittaessa jo Pohjois-Karjalaan, Kainuuseen sekä Keski-Suomeen.

Samalla kun kartta kertoo murrealueen muutoksista, kertoo se tietysti myös asutuksen leviämisestä - alkuun melko hitaasti vuosituhannen ensimmäisinä satoina vuosina, mutta kiihtyen sitten keskiajan loppuvaiheissa ja uuden ajan alkaessa.

Ruotsin ja Venäjän rajan muutokset ovat kautta aikain vaikuttaneet Suomen asutuksen leviämiseen.

Pähkinäsaaren rauha 1323 jakoi edellisen sivun kartassa näkyvän Muinais-Karjalan alueen kahtia. Rauhansopimus päätti pitkähkön sotajakson Ruotsin kuningaskunnan ja Novgorodin välillä. Se on vanhin tunnettu Ruotsille itärajan määrittelevä rauhansopimus. Varsinaista alkuperäistä rauhansopimusta ei ole säilynyt nykyaikoihin. Tallella on ainoastaan erikielisiä myöhäisiä versioita, jotka eroavat jossain määrin toisistaan. On myös mahdollista, että rauhansopimus oli alun perin suullinen. Tämä selittäisi, miksi myöhemmät kirjoitetut sopimuksen versiot poikkeavat toisistaan.

Rauhansopimuksessa Karjala jaettiin kahteen osaan. Sen perusteella Ruotsi sai etupiiriinsä Äyräpään, Jääsken ja Savilahden kihlakunnat. Novgorodin ja Ruotsin välinen raja oli jyrkkä: se erotti toisistaan paitsi kaksi valtakuntaa myös kaksi uskontoa ja kaksi kulttuuria.

Pähkinäsaaren rauhan raja ei ollut ylittämättömän este, kun Ruotsi pyrki uudisasutuksella laajentamaan valtakunnan aluetta. **Täysinän rauhassa 1595** Venäjän Karjalan länsirajaa muutettiin itään päin. Raja kulki Karjalan kannaksen halki ja sitten aluksi nykyisen Pohjois-Karjalan länsirajaa pitkin, periaatteessa Jäämereen saakka. Raja kulki savolaisten ja karjalaisten silloisten asutussuhteiden mukaisesti.

Stolbovan rauhassa 1617 Ruotsi sai Venäjältä Inkerinmaan ja Laatokan Karjalan, jonka itäraja vakiintui Salmin, Suojärven ja Ilomantsin itärajalle. Rauha mullisti täysin Karjalan itäryhmän asutus- ja kieliolot. Uusien vallanpitäjien harjoittama kääntötyö ja ankara verotus johtivat nopeasti siihen, että karjalaisväestöstä alkoi siirtyä Venäjälle. Ainoastaan Sortavalan itäpuolinen vyöhyke, Raja-Karjala, säilytti suurin piirtein entisen asujaimistonsa ja sen mukana myös kielensä.

Savon asuttaminen tutkimuksessa

Mutta kuka käski savolaiset erämaihin? Tapahtuiko se Kustaa Fincken toimesta ja kuningas Kustaa Vaasan käskystä itäistä rajaa turvaamaan? Finckehän toimi Olavinlinnan päällikkönä vuodesta 1547 lähtien ja Suomen käskynhaltijana vuosina 1561-63. Vai oliko aloitteentekijänä jo aiemmin Savonlinnan isäntänä vuosina 1542-47 toiminut Klemetti-kirjuri eli Klemetti Henrikinpoika Krook?

Pentti Renvall on vuonna 1949 ilmestyneessä kirjassaan (kts. kirjallisuusluettelo) pyrkinyt selvittämään Klemetti-kirjurin suhdetta savolaiseen uudisasutusliikkeeseen. Millaiset olivat erämaa-alueen olot Klemetin tullessa Savoan? Oliko erämaissa jo uudisasutusta vai ei? Ryhtyikö Klemetti-kirjuri ohjaamaan jo alkanutta uudisasutusta vai paniko hänen alkuun?

Arvo M. Soinisen vuonna 1961 julkaistu väitöskirja antaa vastauksia noihin kysymyksiin. Hän toteaa, että jo keskiajalla Savoan kuului asutun rintamaan lisäksi laaja asumaton erämaa-alue, jossa rintamaan talot kävivät erää. Rintamaan ja erämaan välinen raja oli varsin epämääräinen ja siirtyi asutuksen kasvaessa alituisesti yhä kauemmaksi kohti itää ja pohjoista. Vanhimmissa verokirjoissa tavattavat harvalukuiset paikannimet eivät mene Pieksämäen, Joroisten ja Heinäveden seutuja pohjoisemmaksi. Tämän rajan pohjoispuolella alkoi Savon erämaa-alue.

Savolaiset olivat siis aivan omin päin läheneet levittämään asutusalueitaan. Rintamailla oli ns. pirttiviljely onnistunut lisäämään asukkaiden määrää yli sen mitä pystyttiin elättämään. Toisaalta kruunun toimenpiteet verotuksen ja anekkien muodossa lisäsivät vetoa erämaihin. Kun kalastuksen ja metsästyksen myötä reitit uusille seuduille olivat tulleet tutuiksi ja kun erämajalle oli löytenyt otollinen paikka, ei kaukana ollut ajatus jäädä pysyvästi uuteen asuinpaikkaan. Sinne rakennettiin sauna, joka kaskiviljelyn tuotteita kuivattaessa toimi mainiosti riihenä. Pian sinne nousi myös varsinainen asuinsija, johon ”mies toi akkansa ja päntyeensä”.

Tutkimuskirjallisuutta:

K.J. Jalkanen: Rautalammin vanhan hallintopitäjän historia, 1900

Pentti Renvall: Klemetti-kirjurin suurajatus : erämaiden asuttaminen - Kuninkaanmiehiä ja kapinoitsijoita Vaasa-kauden Suomessa, 1949

Arvo M. Soininen: Pohjois-Savon asuttaminen keski- ja uuden ajan vaihteessa, 1961

Kauko Pirinen: Rajamaakunta uudisasutusliikkeen aikakautena 1534-1617, 1982 (Savon historia II:1)

Kaskiviljelystä

Eränkäynti - metsästys ja kalastus alkoivat keskiajan lopulla menettää tärkeää asemaansa talouselämän peruskivenä ja niiden rinnalle nousi kaskiviljely. Itä-Suomessa kaskitalous oli viljelyn päämuoto ja säilyi käytössä maan länsiosaa kauemmin.

Lopullinen voitto eränkäynnistä tuli asutuksen leviämisen myötä. Savolainen kaskiviljely ei kuitenkaan ollut mikään yhtenäinen viljelytapa, vaan kaskia oli useita eri lajeja, jotka eroavat toisistaan sekä kaskeamispaikan valinnan että raivaustekniikan puolesta. Itäsuomalaisessa kaskiviljelyssä on ollut käytännössä neljä toisistaan selvästi poikkeavaa kaskeamismenetelmää. Alla olevasta taulukosta selviää, miten niiden työjärjestys eroaa toisistaan.

Huuhta eli ylipalo

Huuhtakaski ja rukiin viljely muodostuivat keskiajan lopulla tärkeiksi asutuksen leviämiseen vaikuttaviksi tekijöiksi. Rukiinviljelyn saapumisesta Suomeen on esitetty erilaisia käsityksiä. On arveltu itämerensuomalaisten sen jo tunteneen ja tuoneen mukanaan Suomeen. Toisaalta sen selitetään tulleen idästä, jossa ruista tiedetään viljellyn jo vuosien 1150-1250 välisenä aikana.

Huuhta oli erittäin paljon työtä vaativa viljelymenetelmä. Se kaadettiin koskemattomaan kuusikkoon ja vasta neljäntenä vuonna voitiin korjata sato. Jotta viljelijä pystyi joka vuosi korjaamaan satoa, piti hänellä olla neljä eri työasteella olevaa huuhtaa samaan aikaan. Huuhdan tuottavuus oli kuitenkin vertaansa vailla. Poikkeuksellisen hyvinä vuosina sato saattoi olla moninkertainen pellostä saatuun satoon verrattuna.

Kaskityypit ja niiden työjärjestys

Vuosi	Tavallinen kaski	Rieskamaa	Pykälökkömaa	Huuhta
Aiemmin			Mäntymetsästä lehtimetsä pyältämällä	
1	Kaato/Lehti- metsä	Kaato/viita Poltto+kylvö Ohra, nauris	Kuten edelliset	Kaato/kuusikko isojen puiden pyältäminen
2	Poltto ja kylvö/ syysruis	Kaurankylvö ja kaurasato		Kuivuminen
3	Ruissato	U u d e l -		Poltto, pinta- kylvö/juureisruis
4	Kaurankylvö ja kaurasato	I e e n		Ruissato
5	Kaurankylvö ja kaurasato	m e t s i t -		Ahona
6	Ahona ja laitumena	t y m i -		Ahona
7	Ahona ja ja laitumena	n e n		Ahona

Uusia sukukirjoja

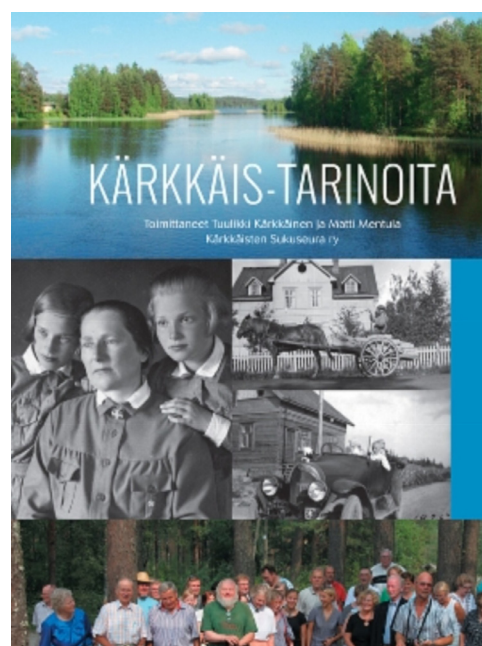
Vesireittejä vastavirtaan - Laukkaset 1500- ja 1600 -lukuilla
Ari Kolehmainen

Samassa reessä :
Rappusen Lappalaisten sukutarinoita,
Raija Remes (omakustanne)

Puruveden seudun Rinkiset
Ari Rinkinen, Timo Rinkinen

LAJUSTEN SUKU on vaikuttanut Savossa ja Karjalassa lähes 500 vuotta. Sukukirjassa Lajusten sukuhaarat esitellään vanhimman kirjallisista lähteistä löydetyn esi-isän asuinpaikkakunnan mukaisesti.

Kärkkäis-tarinoita -kirja sisältää yli 80 historiallista kuvaa niistä henkilöistä ja kohteista, joista tarinat kertovat. Se on mah-tava 516-sivuinen teos, johon tarinoita on kerätty sukuun kuuluvilta. Se on edustava: kovakantinen, sidottu ja hyvälle painopape-rille painettu.

Puustisten alkuvaiheet. Puustiset 1540-luvulta 1800-luvun alkupuolelle.

Sukuseura Savon Puustiset ry:n julkaisema kirja kertoo mistä Puustiset ovat Savo-on tulleet ja mihin asettuneet asumaan.

Uusia sukukirjoja

Vanhan Kerimäen Laamasten sukukirja julkaistiin sukutapaamisessa elokuun 17. päivä 2019 Lustossa Punkaharjulla. Laamasista on saatu kerättyä paljon tietoja jo aikaisempien tutkimusten myötä, nyt saimme loputkin Kerimäen sukuhaaroista kirjaan. Kirjan tekijöinä luetellaan Mirja Karjalainen, Seija Haikkala, Manu Laamanen [ja muita]

Rautalammin Rossien sukukirja

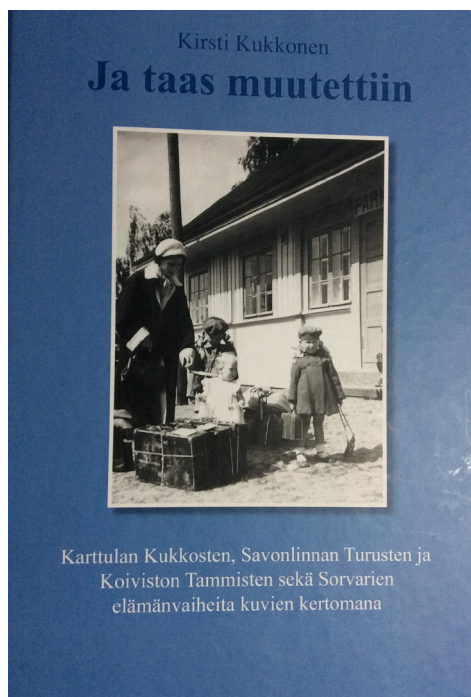
Koko Suomea kattava Rautalammin Rossien sukuseura ry:n ensimmäinen sukukirja julkaistiin sukuseuran kokouksessa Hankasalmella 20.7.2019. Sukukirjan osa 1, Rossit Ruotsin valtakunnassa, kertoo Rossien vaiheista 1600-luvulta aina 1800-luvun alkupuolelle. Kirjan on kirjoittanut HTM Tommy Koukka, ja sitä on valmistellut Rautalammin Rossien sukuseuran sukututkimustyöryhmä, puheenjohtajansa Jouni Elomaan johdolla.

Kaskimailta maailman turuille

Urho Roivasen kirjoittama "tarinakirja" kertoo Roiva/Roivanen/Roivainen -suvun yhden mieslinjan vaiheista 1600-luvun alkupuolelta nykypäivään saakka.

PIETIKÄISTEN YLÄ-SAVON SUKUHAARA II -TEOS

Teoksen on koonnut Arto Pietikäinen Helsingistä. Uuteen kirjaan on koottu aiemmin julkaistujen sukukirjojen sukutauluja täydennettyinä sekä lisäksi paljon kuvia suvun tapahtumista ja henkilöistä sekä suvun jäsenten historiaa.

**Ja taas muutettiin
– Karttulan Kukkosten, Savonlinnan Turusten ja Koiviston Tammisten sekä Sorvarien elämänvaiheita kuvien kertomana.**

Kevään 2020 ohjelmista

Luennot joka kuukauden 1. keskiviikkona alkaen klo 17.00 Muistiluotsin tiloissa Lapinlinnankatu 2 Kuopio.

8.1. **Omat juuret**, Suomen Sukututkimusseuran kouluttaja Juha Vuorela

5.2. **Tie menneeseen - erään isoisan etsintää**, sukututkimuksen opettaja Kaija Heiskanen

4.3. **Läänitys- ja lahjoitusmaat**, Suomen Sukuhistoriallisen Yhdistyksen toiminnanjohtaja Kari-Matti Piilahti

1.4. Vuosikokous
Tutustutaan Tiina Miettisen kirjaan
"Juuria ja juurettomia"

Sukusorvi joka kuukauden 2. keskiviikko alkaen klo 17.00 Minnantuvassa. Sorvissa keskitytään yleisiä sukututkimusaiheita tarkemmin sukututkimuksessa hyödynnettäviin internet-ohjelmiin. Aiheita toivotaan esitetävän hallituksen jäsenille jo etukäteen.

Sukusavotta joka kuukauden 3. keskiviikko alkaen klo 17.00 Minnantuvassa Minna Cantinkatu 43 Kuopio. Sukusavottaan voi tulla keskustelemaan yleisesti sukututkimuksesta tai tuoda omia tutkimuksiin liittyviä ongelmiaan yhdessä pohdittaviksi.

Kokoontumispäivät ovat siis

Tammikuussa	15.1. ja 29.1.
Helmikuussa	19.2. ja 26.2.
Maaliskuussa	11.3. ja 18.3.
Huhtikuussa	8.4. ja 15.4.

Huomaa poikkeukset tammi- ja helmikuussa!

Minnan asukastupa on pääsääntöisesti avoinna arkisin klo 8.30-13.00. Aukioloajan ulkopuolelta voi varata tiloja esimerkiksi juuri yhdistysten tms. kokoontumisia varten. Tilat ovat viihtyisät ja avarat. Käytössä on internet-yhteys ja suurehko näyttöruutu.

Sisäänkäynti sisäpuolelta.

Suomen Sukututkimusseuran **Omat Juuret** on verkkopalvelu, jossa jokainen voi koota oman ja ajan myötä täydentyvän kokonaisuuden omista juuristaan, perinteistään ja kotiseudustaan. Se on konkreettinen apuväline omien juurien, oman suvun ja paikallisyhteisön tutkimiseen ja esittämiseen. Verkkopalvelu on suunnattu kenelle tahansa omasta taustastaan kiinnostuneelle eikä sen käyttäminen vaadi ennakkotietoja tai -osaamista.

Omat Juuret -hanke saa EU:n Leader-rahoitusta Aisaparin ja Rieska-Leaderin kautta. Paikallisina yhteistyökumppaneina ovat Härmä-Seuran sukututkijat, Erkkilän sukuseura ja Himangan kotiseutuyhdistys. Hankkeen osa-aikaisena projektipäällikkönä toimii Teppo Ylitähti, [omatjuuret\(a\)genealogia.fi](mailto:omatjuuret(a)genealogia.fi).

Seniorien ATK-yhdistys ry eli tuttavallisesti Savonetti toimii myös Minnan tuvassa. Tiistai- ja maanpäivisin siellä kokoontuvat Savonetin vertaisohjaajat ohjattavineen - opetellaan tietokoneen peruskäyttöä, harjoitellaan uuden puhelimen toimintoja ja toimitaan kunkin ohjattavan omien tarpeiden mukaan. Sukututkimukseenkin liittyy monenlaisia atk-pohdintoja, joista voit tulla keskustelemaan vertaisohjaaja, sukututkimuksen opettaja Kaija Heiskanen kanssa. Ohjausajat ovat tiistaisin klo 10.00-11.00 ja 11.00-12.00. Varaathan ajan etukäteen soittamalla Kaijalle numeroon 044-5624860.

***Ruotsin arkistot
Talohistorian lähteet
Netin sukupuupalvelut
(Geni ja Myheritage)***

Torstaina 9.1. klo 10.00-15.00 järjestetään koulutustilaisuus Muistiluotsin tiloissa. Kouluttajana toimii Suomen Sukututkimusseuran kouluttaja Juha Vuorela.

Ilmoittautumiset ja osallistumismaksu Suomen Sukututkimusseuran sivuilla osoitteessa www.genealogia.fi. Suomen Sukututkimusseuran jäsenet saavat 30 % alennuksen 35 euron osallistumismaksusta. Lisätietoja Kaija Heiskanen, 0445624860.

***Suku 2020 -tapahtuma
pidetään 27.-29.3.2020 Keuruulla.***

Maamme suurin vuotuinen sukututkijoiden koulutustapahtuma järjestetään nyt 43. kerran ja teemana on sukukirjan toteutus. Tapahtuman ohjelmassa on perjantaina luentoja. Lauantaina ja sunnuntaina on tarjolla juhlasalissa ja auditoriossa laaja esitelmäohjelma sekä sukututkimusaiheinen näyttely ja neuvontaa.

***Sukututkimuskoulutusta
Kuopion kansalaisopistossa***

***Sukututkimusta
internetin avulla 2
13.1. ja 20.1.***

maanantaisin klo 16.15-17.45

Mitä kaikkea täydennystä sukutietoihin voi löytää verkon aarreaistasta.

***DNA-testeistäkö
apu sukututkimukseen?
10.2.***

maanantaina klo 16.15-17.45

Saatujen DNA-tulosten tulkintaa.

***Sukututkimuswebinaareja
SnellmanEDUssa
(ent. kesäyliopisto)***

***Arkistojen aarteet
18.2.-3.3.2020***

***DNA-testit sukututkimuksen
apuna, peruskurssi
20.1. ja 27.1.2020***

***DNA-tulosten käyttö
sukututkimuksessa, jatko
31.3. ja 7.4.2020***

***Henkikirjojen käyttö
sukututkimuksessa
30.3.-20.4.2020***

***Isoisää etsimään
15.4. ja 22.4.2020***

Mediasta poimittua

Museoviraston Kuvakokoelmat tarjoaa 130000 kuvaa 100-vuotiaan Suomen historiasta sukututkijoille.

Alla oleva valokuva on Museoviraston historialliset kuvien kokoelmasta numerolla HK19660105:210. Se on postikortti viimeistään vuodelta 1913.

Kortin nimi on ”Soutaja Kallavedellä”.

Näyttökuvat ovat CC BY 4.0 -lisenssillä vapaasti käytettäviksi verkkopalvelussa. Kuvien yhteydessä on mainittava kuvaaja ja kuvalähde. Julkaistut näyttökuvat eivät ole painolaatuisia. Painolaatuisen kuvatallenteen ja siihen liittyvän käyttöoikeuden voi tilata Kuvakokoelmat.fi-palvelun kautta tai ottamalla yhteyttä Museoviraston Kuvakokoelmien asiakaspalveluun (kuvakokoelmat@museovirasto.fi).

Satoja valokuvia Viipurista julkaistu Finnassa Lappeenrannan museoiden Wiipuri-kokoelmista

Kuvat ajoittuvat 1900-luvun alusta 1930-luvulle sekä sotien aikaiseen pommitettuun Viipuriin. Kuvien pääaiheita ovat kaupunkimaisemat ja viipurilaiset arki-toimissaan.

<https://tinyurl.com/Viipuri-hanke-2019>

Talvisodan aikaisia valokuvia havoittuneista suomalaisista

Lääkäri Carl-Erik Groth otti talvisodan aikana värikuvia ruotsalaisen sairaalan toiminnasta Savonlinnassa. Huippuharvinaiset kuvat tulivat esiin vasta vuosikymmeniä myöhemmin.

Ensimmäisen kerran kuvia julkaistiin Helsingin Sanomien Kuukausiliitteessä syksyllä 2009. Niistä järjestettiin myös näyttely Savonlinnassa ja Helsingissä.

Ilt-Sanomat julkaisi 1.10. Talvisota-erikoisnumeron, jossa kerrotaan ratkaisevista taisteluista ja koskettavista ihmiskohtaloista 105 kohtalon päivän ajalta.

Mediasta poimittua

Facebookista löytyy ryhmä nimeltä Suomen kirkkoja ja hautausmaita

Ryhmä toimii täysin vapaaehtois pohjalta. Jäseniä ryhmässä on 7600. Kuvien määrä on jo nyt valtava, yli 600 000 kuvaa löytyy, mutta paljon vielä puuttuu. Esimerkiksi kaikki Kuopion hautausmaat odottavat yhä kuvaajiaan.

Tällä hetkellä on käynnissä myös kuvien indeksointi eli Excel-tietokantaan tehdään hautakivien henkilöistä luettelot. Sen jälkeen on helppo pelkällä nimihaulla löytää etsitty henkilö ja hänen hautakivensä. Talkoohenkeä tarvitaan molemmissa projekteissa!

Tilastollisen päätoimiston

tilastoarkistosta löytyy mielenkiintoista tietoa vv. 1936-41 ja 1955-1965 kuolleista suomalaisista (digihakemisto. appspot.com). Jälkimmäinen on hieman hankala käyttää, koska taulukon sarakekoodit löytyvät vain vuoden 1955 aakkosellisen luettelon alusta.

Savolaisten sukunimien alkuperä

Mainio yhteenveto savolaisten sukunimien alkuperästä löytyy Wikimikkelin sivuilta. Osoite on http://seutu.wikimikkeli.fi/index.php/Savolaisten_sukunimien_alkuper%C3%A4 Myös haku googlesta yllä mainitulla otsikolla toimii!

Yhteiset sukujuuret - facebook-ryhmässä oli 1.10. seuraava Ira Vihreälehdön tiedonanto:

Huomio Karjalasta sukulaisia etsivät!

Alexey Glushkov on perustanut VKontaktteen (venäläisten facebook) sivuston: <https://vk.com/dobrospas>

Siellä on tosiaan +45 000 jäsentä, joista 90% karjalaisia tai Karjalassa asuvia. Sivusto on onnistunut löytämään monille ”kadonneet sukulaiset”, se tavoittaa laajutensa ansiosta ihmisiä todella hyvin.

Hän on luvannut auttaa suomalaisia etsijöitä julkaisemalla etsintäilmoituksia sivustolla. Häneen saan yhteyden täällä Facebookissa: <https://www.facebook.com/alexsey.glushkov> VKontaktessa: <https://vk.com/alexseiglushkov>

Viestinsä voi kääntää esim Googlen kääntäjässä venäjäksi, jos ei osaa venäjää.

SSHY:n fb-sivujen ylläpitäjältä tuli 2.10. tällainen viesti:

Täällä on paljon uusia jäseniä, joten muutamia asioita kirjoittelen. Muistattehan, ettei elävien henkilöiden tietoja saa laittaa nettipuihin ilman heidän lupaansa.

SSHY:n jäsenkuvatietokannasta ei saa julkaista kuvia tai kuvankaappauksia. Jäsenkuvatietokanta on vain jäsenille nähtäväksi tarkoitettu. Linkki kuvaan on aina hyvä ja riittävä tapa, koska näin kysyjä saa parhaan avun.

Tämän FB-ryhmän jäseneksi hyväksytään vain itse hakeva henkilö, koska vain näin voimme varmistaa, että henkilö todella itse haluaa ryhmän jäseneksi.

Vuosikokouskutsu

Savon Sukututkimusharrastajat ry:n

sääntömääräinen vuosikokous

1.4.2020 klo 17.00

Muistiluotsin tiloissa Lapinlinnankatu 2 Kuopio.

Esityslista:

1. Kokouksen avaus
2. Valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri,
kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Päätetään yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta
(sääntöjen 4 §: hallituksen jäsenten lukumäärä)
6. Esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja toiminnantarkastajien lausunto
7. Päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä
8. Vahvistetaan toimintasuunnitelma, talousarvio ja jäsenmaksun suuruus
9. Valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet erovuoroisten tilalle
10. Valitaan kaksi toiminnantarkastajaa ja kaksi varatoiminnantarkastajaa
11. Käsitellään muut mahdolliset kokouskutsussa mainitut asiat

Mikäli yhdistyksen jäsen haluaa saada jonkin asian yhdistyksen vuosikokouksen käsiteltäväksi, on hänen siitä kirjallisesti ilmoitettava niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

